

EGYETLEN BŰNE VOLT CSUPÁN: MAGYAR VOLT

„Ennyivel tartoztam az édesapámnak”

Hatvannyolc év után rehabilitálták a csantavéri Kozma családot

Csantavér egyik legszebb utcájában járunk. Itt minden ház előtt rendezett kiskert díszel, fák lombjai adnak megnyugtató hűvöset ezen a kora őszi, verőfényes napon.

A Kozma család háza csendes békében pihen, öreg falai azonban még őrzik az I. világháború idején itt élők szenvedéseinek emlékét. Kozma Boldizsár még csak két éves volt, amikor édesapját, Mátyást ártatlanul kivégezték, pontosabban halálra kínozták. Elevenen sajtó sebek tépődnek fel lelkében, amikor az édesapja és a családja szenvedéseiről beszél.

– Édesapámat szinte mindenki ismerte egész Észak-Bácskában – kezdi emlékei felidézését. – Miskarólómester volt, kevés volt az olyan ház akkortájt, ahová nem őt hívták volna miskarolni, kiherélni a malacokat. Volt egy homokfutója meg egy lova, és segítőjével így járták a terepet. Vallási és nemzetiségi hovatartozásra való tekintet nélkül egyaránt a barátjának vallhatott mindenkit, akinek a házában csak egyszer is megfordult. 1944 októberében azonban a falu állatorvosa azzal a hírrel jött el hozzánk, hogy édesapámnak el kell rejtőznie egy időre, mert ki akarja végeztetni az akkori hatalom. Ekkor ment el az édesapám egy közeli településre, s egy ismerősénél húzta meg magát. Időközben azonban folyamatosan zaklatták az édesanyámat, hogy adja elő a férjét, majd szép szóval azt ígérték, hogy jelentkezzen önként a község házában, nem esik bántódása. Apám két hét bujkálás után jelentkezett náluk, és ez lett a veszte. Halálra kínozták, letépdették a körmeit, félholtra verték...

Kozma Boldizsár minderről akkor szerzett tudomást, amikor néhány évvel ezelőtt már szabadon beszélhetett a falubeliekkel a hatvannyolc évvel ezelőtt történekről.

– A község házáról falubeli bérkocsisokkal vitették el apámat és hat sorstársát a Topolya és Bajsa között található katonai bázisra. Valószínűleg ott végezték ki őket. Édesanyám, aki őt árvával maradt egyedül, szüntelenül érdeklődött apám után, de mindig azt a választ kapta, hogy apám Mitrovicán van a börtönben.

Kozma Mátyást hivatalosan 1960-ban nyilvánították elhunytá a topolyai község házában. Mindaddig a család abban a hitben élt, hogy az ötgyermekes családapa életben van, és egy napon hazatér hozzájuk. De sajnos, nem így történt. Az özvegynek és az öt kiskorú gyermeknek nagyon sok megaláztatást kellett átélnie.

– A nagyanyámnak volt öt hold földje meg negyven disznója – mondja Kozma Boldizsár. – A disznókat egy éjszaka megmérgezték, az istállót pedig felgyújtották. Elvitték a lovunkat meg a kocsinkat is, édesanyámnak pedig esélyt sem adtak a munkavállalásra. Ő mégis tisztességgel felnevelt bennünket, hiszen megmaradt a termőföld, azt munkálta meg, tollat árult, ebből teremtette meg a betevő falatot. Szörnyen nehéz sorsa volt, mégis, emberfeletti erővel ugyan, de mindannyiunkat kiiskoláztatott, és becsületes emberekké nevelt.

Boldizsár visszaemlékezik azokra az időkre, amikor bátyjait még inasnak sem vették fel sehova, mert „a Kozma Mátyás” fiai voltak. Hosszú évek múltán is még megbélyegzett családként kellett élniük, túrva az aktuális hatalom és szerkeztőlőinek sértegetéseit...

Hatvannyolc év telt el azóta. Kozma Boldizsár 2006-ban kérvényezte, hogy az állam rehabilitálja őt és a családját, amiért édesapját ártatlanul végezték ki, családját pedig megbélyegezték és megalázták.

– A Szabadkai Kerületi Bírósághoz adtam be a rehabilitációs kérelmemet, majd évekkel később bebizonyosodott, hogy édesapámnak soha nem volt összetűzése a hatalmi szervekkel, vagyis ártatlanul végezték ki, csak azért, mert magyar volt. A rehabilitációról szóló végzést az idén május 30-án kapta meg a Kozma család. E dokumentum értelmében az állam elismeri, hogy Kozma

Mátyást 1944-ben ártatlanul végezték ki, semmilyen bűn nem írható a rovására.

– Úgy éreztem, ennyivel tartozom az édesapámnak és a családomnak – mondja könnyeivel küszködve Boldizsár –, most végre lemoshattam a nevünkről a mocskot. Az igazságnak ki kellett derülnie, és íme, itt van a kezemben. Valamiféle megnyugvást jelent számomra, de elégtételt nem. Apám mindössze negyvenesztendő volt, ereje teljében levő fiatalember. Ötgyermekes családapa, példás polgára ennek a közösségnek. Egyetlen „bűne” volt csupán: magyar volt.

A Kozma család 2011. január 3-án az elsők között adta át kérelmét a magyar állampolgárságra, és júniusban le is tették az állampolgársági esküt. Volt, ahogy volt, a holtakat senki nem hozza vissza. És hiába a sok fájó emlék, a sérelmükre elkövetett igazságtalanságok sora, a megaláztatás és szenvedés – ők büszkén vallják és vállalják magyarságukat, amit immár a magyar állampolgárságról szóló határozat is bizonyít.

– Nem szándékozunk mi innen elmenni, nem azért akartunk magyar állampolgárok lenni – mondja végezetül Kozma Boldizsár. – Egyszerűen csak megvalósítottuk az álmunkat, azt, ami eddig csak a szívünkben és a lelkünkben élt: hogy magyarok vagyunk.

Kozma Mátyást ártatlanul végezték ki 1944 őszén. Mindössze negyven évet élt...

Kozma Boldizsár: „Végre lemoshattam a mocskot az édesapám és a családom nevééről”

Szabó Attila felvétele